

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023

O‘ZBEKISTONDA TO‘QIMACHILIK SOHASINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI

Jumamuratov Ergash Xamzayevich

Urganch davlat universiteti IV

bosqich Geografiya

yo‘nalishi talabasi

ergashjumamuratov37@gmail.com

+99 (894) 142-50-15

Annotatsiya: Maqolada yillar davomida erishilgan natijalar muhokama qilinadi to‘qimachilik sanoatidagi mustaqillik, shuningdek, eng muhim omillar sohaning eksport salohiyatini oshirishga xizmat qilmoqda.

Аннотация: В статье рассматриваются результаты, достигнутые за годы Независимость в текстильной промышленности также является наиболее важным фактором служит увеличению экспортного потенциала отрасли.

Abstract: The article discusses the results achieved over the years Independence is also the most important factor in the textile industry serves to increase the export potential of the industry.

Kalit so‘zlar: To‘qimachilik sanoati, innovatsion mahsulotlar, xorijiy investitsiyalar, eksportni oshirish.

Innovatsion-texnologik iqtisodiyotni shakllantirish jarayonida, va ishlab chiqarishning iqtisodiy samaradorligini oshirish maqsadida va sanoat sohasida tarkibiy o‘zgarishlarni amalga oshirish muhim o‘rin tutadi xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni taqozo qilmoqda. Hozirgi bosqichda O‘zbekistonning rivojlanishi, jahon iqtisodiy hamjamiyatiga integratsiyalashuvi tegishli investitsiya muhitini shakllantirmasdan turib mumkin emas va milliy iqtisodiyotga xorijiy investitsiyalarni faol jalb etish muhimdir. Chunki O‘zbekiston iqtisodiyotining innovatsion rivojlanishi omillaridan biri hisoblanadi - modernizatsiya va texnika dasturini faol amalga oshirishda jalb qilish bilan chambarchas bog‘liq bo‘lgan eng muhim tarmoqlarni qayta jihozlash xorijiy kapital oqimini oshirish dolzarbdir. Zamonaviy O‘zbekiston yetakchi sanoat davlatidir rivojlanishini ta'minlashga katta hissa qo‘shayotgan Markaziy Osiyo mintaqasi barqarorlik va butun mintaqaning iqtisodiy rivojlanishi bu yerdagi moddiy va innovatsion texnologiyalarga chambarchas bog‘liq. O‘zbekiston iqtisodiyoti xorijiy kompaniyalar uchun taklif etayotgan – siyosiy va makroiqtisodiy

barqarorlik, qulay tabiiy-iqlim sharoiti, mehmondo‘st va mehnatkash xalqi va ko‘plab boshqa sohalar, barcha imtiyozlar orasida biznes muvaffaqiyatining asosiy omili hisoblanadi.

O‘zbekiston boy resurs bazasi, qulay geografik o‘rin eng yirik mintaqaviy bozorlar markazida joylashgan, integratsiyalashgan transport-logistika tizimi, ko‘p tarmoqli sanoat respublikaning bazaviy va ilmiy-intellektual, kadrlar salohiyati bilan ajralib turadi. O‘zbekiston ulkan investitsion salohiyatga ega. Masalan, yillar davomida Mustaqillik sanoatning yangi rivojini dastlab avtomobil sanoati, qishloq xo‘jaligi muhandisligi, biotexnologiya, farmatsevtika sanoati, axborot texnologiyalari. O‘zbekiston to‘qimachilik va tikuv-trikotaj sanoati yetakchi va jadal rivojlanayotgan tarmoqlardan biri hisoblanadi. So‘nggi yillarda sanoat ishlab chiqarish hajmining o‘sishi taxminan 18% ni tashkil etdi, eksport esa 10 %. Bunda eksport juda ham muhim rol o‘ynaydi davlatdagi iqtisodiy muammolarini hal etish va hayotiy manfaatlarga javob beradi. Sanoat hududlarning uyg‘un rivojlanishiga hissa qo‘shadi, aholi bandligini ta‘minlash va uning farovonligini oshirishni ta‘minlaydi kichik va xususiy tadbirkorlikni shakllantirish va rivojlantirishga ko‘maklashadi. Eng muhimi ichki zaxira va imkoniyatlarning yo‘nalishi bosqichma-bosqich rivojlantiradi. Mahalliy xomashyoni qayta ishlash samaradorligini oshirish, shuningdek mahsulotlar hajmi va assortimentini yuqori darajada kengaytirish qo‘shilgan qiymat solig‘ini hisobga olishni taqozo qiladi. Mustaqillik yillarida soha jalb etish bo‘yicha yetakchilardan biriga aylandi xorijiy investitsiyalar, mahsulotlar eksporti sohasida esa yuqori qo‘shilgan qiymat solig‘i Agar 1991 yilda paxtani qayta ishlash hajmim O‘zbekistonda tola 7 % dan oshmagan bo‘lsa, hozir bu ko‘rsatkich 40 %ga yetdi. Bugungi kunda sanoatda tayyor mahsulotlar ishlab chiqarilmoqda. Hozirgi kunda asosan 1063 dan ortiq korxonalar mahsulot eksport qilmoqda. Korxonalar tarmoqlari to‘qimachilik mahsulotlarini dunyoning 72 dan ortiq mamlakatlariga eksport qilmoqda. Hozirgi vaqtda o‘zbek to‘qimachilik mahsulotlarining asosiy iste‘molchilari Belgiya (umumiy to‘qimachilik eksportining 22,3 foizi), Koreya (14,9%), Rossiya (14,7%) va Ispaniya (12,5%). Hozirgi vaqtda asosiy O‘zbekiston to‘qimachilik mahsulotlari iste‘molchilaridir. So‘nggi yillarda Braziliya, Chili, Xorvatiyaga eksport qilinmoqda, shuningdek Afrikaning Nigeriya va boshqa mamlakatlariga ham eksport qilinmoqda. Bugungi kunda Respublikada sohada 7 mingdan ortiq korxonalar faoliyat yuritmoqda. Ushbu korxonalar tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulotlar 2016 yilda

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023

12,6 trln. soʻmni, 2020 yilda esa ishlab chiqarish hajmi 3,4 baravar oshdi va 44 trln. Soʻmni tashkil qildi. Uyushma korxonalari tomonidan keng assortimentdagi boshqa mahsulotlar ham ishlab chiqarilmoqda maʼlum bir profilning nomenklaturasi va assortimenti, shu jumladan tibbiy mahsulotlar, toʻqilmagan buyumlar ishlab chiqarish, paxta mahsulotlari, maxsus ish kiyimlariga boʻlgan ehtiyojni qondirish, teri mahsulotlari, shuningdek, ishlab chiqarish va joriy etishni taʼminlaydi yangi avlod mahsulotlarini ishlab chiqarish - yangi innovatsion texnologiyalar rivojlantirilmoqda.. Asosiy eʼtibor tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni koʻpaytirishga qaratildi yuqori qoʻshimcha qiymatga ega boʻlgan mahsulotlar, ularning ulushi umumiy sanoat mahsulotining 57 %idan oshdi. Ishlab chiqarish zanjirida qoʻshilgan qiymatning eng katta oʻsishi paxtadan toʻqimachilik sanoati va tayyor trikotaj tikuvchilik sohasida mavjuddir. Toʻqimachilik sanoati jadal rivojlanishining muhim koʻrsatkichi chet el investitsiyalarining barqaror oqimidir. Yangi jalb qilish samarali boshqaruv bilan birgalikda sarmoya, eng koʻp amalga oshirish zamonaviy texnika va texnologiyalar eng muhim omil hisoblanadi Oʻzbekiston toʻqimachilik va tikuv-trikotaj sanoatini rivojlantirish va eksport salohiyatini oshirish. Mustaqillik yillarida yetakchi xorijiy investorlar ishtirokida 300 dan ortiq korxonalar tashkil etildi Germaniya, Shveysariya, Italiya, Janubiy Koreya, Yaponiya, Turkiya, AQSH, Hindiston va boshqalar Katta xorijiy investorlar sanaladi, masalan, Daewoo International, Daishin Textile, Hyntex, Shindong Enercom (Koreya), Alkim Textile, Mert Iplik (Turkiya), Spentex Industries (Hindiston), Virex, Osborne Trading (Buyuk Britaniya) va boshqalar. Soʻnggi yillarda toʻqimachilik sanoatida, Ichida 180 ta investitsiya loyihasini amalga oshirilishi, va 2,5 milliard dollardan ortiq mablagʻ jalb etildi. 2.8 mlrd AQSH dollari miqdorida Janubiy Koreya, Xitoy, Rossiya, Hindiston, Buyuk Britaniya, Germaniya. 80% dan ortigʻi xorijiy jalb qilingan investitsiyalar Janubiy Koreya, Shveysariya, Singapur, Buyuk Britaniya, Germaniya, Hindiston va Turkiya. 2021-yilda ishlab chiqarish sanoati hajmi, ulushi toʻqimachilik, tikuvchilik va charm mahsulotlari ishlab chiqarish korxonalari - 17,8 %ni tashkil etdi. Ishlab chiqarish sanoatida mavjud muvofiq toʻqimachilik mahsulotlari ishlab chiqarish hajmini oshirish 2020 yilga nisbatan 19,1 %ga, kiyim-kechak 18,7 %ga oshgan. Oʻtgan yili toʻqimachilik mahsulotlarining ulushi 13,7% ni tashkil etdi. fizik hajm indeksi esa 19,1%ga, oshdi. Bunda qariyb 51507,0 mlrd.soʻm mahsulot ishlab chiqarildi. Yengil sanoatni rivojlantirish strategiyasini amalga oshirish Davlat dasturida Oʻzbekistonda 2022-2026 yillarga

mo'ljallangan qator vazifalar belgilab olindi, ularning yechimi "O'zto'qimachilik sanoat" uyushmasiga yuklangan. Dastur doirasida Koreya Respublikasi tadbirkorlari bilan hamkorlik qilish rejalashtirilgan. Toshkent to'qimachilik o'quv-ilmiy-tadqiqot texnoparki negizida marketing markazi tashkil etish hamda o'quv-amaliy kurslarni tashkil etish, sanoat korxonalar va institut talabalari o'qitish ko'zda tutilgan. Tarmoq korxonalar tomonidan 50 ming t suniy tola qayta ishlash rejalashtirilgan Xususan, joriy yilning birinchi yarmida allaqachon 12 ming tonnaga yaqin xomashyo qayta ishlandi. 150 da to'qimachilik va tikuvchilik va trikotaj sanoati zamonaviy texnologiyalarni joriy etildi, xalqaro standartlar: OEKO-tex, Sedex, BSCI, GOTS, ISO 9001 va boshqalar. OEKO tex, BSCI va ISO 9001 sertifikatlarini joriy etish bo'yicha ham amaliy chora-tadbirlar ko'rilmogda. Xalqaro tajribani hisobga olgan holda, quyidagilar sanoatni rivojlantirish ustuvor yo'nalishlari deb e'tirof etilgan:

- resurslarni ko'p talab qiluvchi mahsulotlar (teri mahsulotlar, uy tekstili va boshqalar), trikotaj va kiyim-kechak ishlab chiqarish. Innovatsion yo'nalishlarni rivojlantirish - aralash va texnik ishlab chiqarish matolar;
- ishlab chiqarish xarajatlarini yanada optimallashtirish, shu jumladan. Arzon qulay narxlarda xom ashyo, tegishli materiallar bilan ta'minlash, uskunalari, energiya tashuvchilar uchun ehtiyot qismlar;
- investitsiya loyihalarini amalga oshirishda asosiy e'tibor foydalanish, jahon va ichki bozorlarda muayyan ehtiyoj va talab O'zbekistonning raqobatdosh ustunliklarini yuzaga chiqarish;
- ishbilarmonlik muhiti va investitsiyalarni yanada yaxshilash sanoatning jozibadorligini oshirish;
- korxonalarga bozorga kirishdagi qiyinchiliklarni bartaraf etishda yordam berish tashqi bozorlar, xususan, istiqbolli bozorlarni aniqlash, amalga oshirish rag'batlantirish dasturlari, logistika va kirish masalalarini hal qilish qulay savdo sharoitlarini yaratish;
- maqsadli qo'llab-quvvatlash ishlarini kengaytirish qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish bo'yicha maqsadli ishlarni kengaytirish.

"Uzbek textile" brendining xalqaro bozorda raqobat bardoshligini oshirish. Maqolaning oxirida shuni ta'kidlash kerakki, yuqoridagi loyiha va chora-tadbirlarni rag'batlantirish korxonalarining raqobotbardoshligiga xizmat qiladi. Bunda ko'zda

tutilayotgan asosiy maqsad va vazifalar O'zbekiston iqtisodiyotining innovatsion salohiyatini rivojlantirishdan iboratdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Kostyuchenko Z., Arkhipova O. To'qimachilik sanoati: asosiy 2017-2020-yillarda O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasini amalga oshirish yakunlari 2021y. <https://ifmr.uz>
2. Shakirova Yu.S. To'qimachilik sanoatini rivojlantirish istiqbollari O'zbekistonning eksport salohiyatini oshirish imkoniyatlari // Axborotnoma fan va amaliyot. 2021 y. 12-son. URL: <https://cyberleninka.ru>
3. Rasulova N. N. Dinamika va xorijiy investitsiyalarning roli O'zbekiston iqtisodiyotining mustaqillik yillarida rivojlanishi //BBK 65.0501 C 56. - 2018. - S. 269.
4. Azimov, B. F., & Rahimova, D. D. (2022). Tadqiqotning roli va viloyat iqtisodiyotini modernizatsiya qilishdagi innovatsiyalar. Konferensiya, 43-47.
5. Azimov, B. F. Qo'llab-quvvatlash strategiyasini shakllantirish va takomillashtirish
O'zbekiston Respublikasi hududlarida innovatsion faoliyat / B. F. Azimov // Yosh olim. - 2022. - No 12(407). – S. 63-65. – EDN VQOYFQ.
6. Jumaeva Z. K., Rasulova N. N. Iqtisodiyotni rivojlantirishning innovatsion yo'li O'zbekiston // Zamonaviy fan nazariyasi va amaliyoti. – 2019. – yo'q. 5. - S. 224-226.
7. Akramova O. K. Investitsiya xavfsizligini ta'minlash kabi investitsion jozibadorlikni oshirishning avtonom omili //Kompyuter fanlari. Iqtisodiyot. Menejment/Informatika. iqtisodiyot. boshqaruv. - 2022. - 1-jild. - Yo'q. 2. - S. 0208-0216.
8. Boboev, A. Ch. (2018). O'zbekistonda tadbirkorlik sub'ektlarining innovation faolligini rag harakati yo'llari. Internauka, (20-2), 82-84.
9. 2017-2020 yillarda O'zbekistonda to'qimachilik sanoatining rivojlanishiga umumiy nuqtai nazar// <https://yuz.uz/ru>
10. To'qimachilik sanoatining rivojlanishi // <https://mineconomy.uz/>
11. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi // <https://stat.uz>